

Kohalike võrgustike loomine või “mokalaat”?

Barbi Pilvre

Linnalabor viib Harjumaa omavalitsustes praegu läbi kriiskommunikatsiooni võrgustike ülesehitamise projekti, mille tellijaks on Harjumaa Omavalitsuste Liit ja rahastajaks siseministeerium. Harju Elus ilmus Murastes toimunud Harku valla võtmeisikute kohtumise kohta kahjuks pealiskaudne artikkel, kus nimetati üritust “mokalaadaks” ning heade kavatsuste kokkulepet deklaratiivseks dokumendiks.

Et meie turvalisuseekspertide poolt väljatöötatud kriisolukordades käitumise suurepärase juhise (vt kriis.ee) tegelikult tööle hakkaks, ei piisa paraku meediakampaaniast, mida paljud ehk sellest kevadest mäletavad. Iga inimene peaks kursis olema kriisolukorras käitumise juhistega, aga turvalisuse ekspertide hinnangul on lisaks vaja, et kohalikud kriisikomisjonid ja kohalikud võtmeisikud ka omavahelise rohujuuretasandi kriiskommunikatsiooni läbi harjutaksid.

See ülesanne ongi Harjumaa Omavalitsuste Liidu hanke korras antud Linnalaborile. Kohtumised valdades on lisaks Harju Elu artiklis kajastatud Harkule toimunud Anijal, Maardus, Raes, Kuusalus, Loksal, Raasikul, Sauel, Keilas, Kiilis, Sakus ning ees on üritused Lääne-Harjus, Kosel, Viimsis, Jõelähtmel.

Linnalabori koolitustel kohtuvadki valdade võtmeisikud: kriisikomisjonide liikmed (kuhu kuuluvad vallajuhid, päästeameti ja politsei esindajad, suuremate ettevõtete juhid jt) kutsutud kohalike külaaktivistidega, naabrivalve esindajatega, haridusasutuste juhtidega, tervishoiuasutuste juhtidega. Koolituste eesmärgiks on, et kohaliku kogukonna võtmeisikud saaksid omavahel paremini tuttavaks ja saaksid kriisolukorras käitumise mustritest ühtemoodi aru. Linnalabori üritused peaksid aitama kaardistada kriisolukorra lahendamise kitsaskohti, eriti kommunikatsiooni nõrku lüüsid. Ühtlasi peaks need olema stiimuliks edasistele aruteludele nii valla tasandil kui ka oma külas, asutuses, naabrivalve piirkonnas, majaühistus.

See ongi Linnalabori projekti eesmärk. Linnalabori pädevuseks on kodanikuühiskonna ülesehitamine ja võimestamine, ürituste ambitsioon pole läbi viia päästeõppusi! Koolituste läbiviija Peeter Vihma on sotsioloog ja kogenud kodanikuühiskonna aktivist, teeb praegu doktoritööd kaasava valitsemise teemal, Tallinna Ülikooli õppejõud Barbi Pilvre on kommunikatsiooniekspert ja kodanikuühiskonna teemadega kursis muu hulgas seoses Avatud Eesti Fondi nõukogu liikme kogemusega, Aide Tonts on kodanikuvõrgustike ülesehitaja olnud ka Soomes ja avaldanud muu hulgas raamatu võrgustumisest.

Mis võib väljapoole paista kui “mokalaat”, ongi protsess, kus inimesed räägivad läbi ja ühtlustavad oma arusaamised asjadest, praegusel juhul siis käitumise ja kommunikatsiooni konkreetse looduskatastroofi korral.

Koolitusel mängitakse läbi suhtlus täiesti realistliku talvise tormi puhul, millega kaasnevad ulatuslikud elektri- ja sidekatkestused, teed muutuvad kohati läbimatuteks, kõik ei suuda säilitada kainet meelt ja käituda ratsionaalselt. Oluliseks muutub informatsioon. Kommunikatsioonile keskenduvatel koolitustel, nõ mokalaada käigus peavadki välja tulema erinevate võtmeisikute koostööd takistavad asjaolud, puudulik informeeritus, erinevad arusaamad. Kriisolukordade tõhus lahendamine eeldab, et inimesed suhtleksid, tunneksid üksteist, et neil oleksid olemas vajalikud kontaktid ja nad jagaksid arusaamu, kuidas käituda, milles on kokku lepitud. Kui asjakohane tegevusplaan on üksnes kriisikomisjonide ekspertide peades, siis on tegevus pärisolukordades oluliselt keerulisem ja aeganõudvam, sest rohujuuretasandil ei pruugita vajalikku informatsiooni omada ega asjadest samamoodi aru saada. Heade kavatsuste kokkuleppe allkirjutamine koolituse lõpus ongi deklaratiivne, see

pole juriidiline dokument, ent probleemide lahendamiseks ongi sageli vaja inimestevahelisi kokkuleppeid lisaks ametlikele paberitele ja käsulaudadele.

Harjumaa Omavalitsuste Liidu siseturvalisuse nõunik Maie Liblik lisab Harju Elu artiklit kommenteerides: "Nõustun Tallinna Ülikooli keskkonnakorralduse lektori ja Vääna Vabatahtlikku Tuletõrje Ühingusse kuuluva Margus Metsaga, kes ütleb Harju Elu artiklis, et „Paber ei ole kunagi vajalik, teod on vajalikud“. Tegusid on MTÜ Linnalabor kui HOL korraldatud hanke võitja Harjumaa omavalitsustes ka tegemas, kohtudes inimestega, kes omavad teatud sidusust omavalitsustega. Lisaks kõikidele -- nii riigi kui omavalitsuste ametiasutustele hakkavad kriisi olukorras tegutsema ka kogukondade esindajad. Valmisoleku seminari raames ongi olulisel kohal küsimus, kuidas hakkavad käituma üksikisikud, kogukonna esindajad ning kuivõrd palju on omavalitsusel vajalik jagada veel selgitusi oma elanikkonnale, tõstes esile omavahelise sidusvõrgustiku vajalikkuse. Paraku ei ole meie - inimesed - ühesuguste käitumisharjumustega. Kui MTÜ Linnalaboril on läbiviidavate arutelude kaudu võimalik inimesi avada - leida "võti" inimeste käitumislikkusele kriisi/juhtumi korral – kasvõi "mokalaada" kujul ja seejuures olgu mistahes klassi tasemel, siis on see minu hinnangul igal juhul edasiminekuks. Staatiline olek on stagnatsioon ning kui akadeemiline kõnekasutus ei kõneta, siis ongi vaja rääkida nii, et me kõik saame ühtemoodi aru. Tolm, mida üles keerutada ei lange kunagi samale kohale tagasi."

Viieteistkümnes Harjumaa vallas läbi viidud valmisoleku päevade ühe tulemusena luuakse Harjumaa Omavalitsuste Liidu juures ka andmebaas kasutamiseks kriisiolukordade infovahetuseks.

Barbi Pilvre
kommunikatsiooniekspert,
Barbi Pilvre OÜ koostöös Linnalaboriga